

LATVIJAS MEŽA
NOZARU ARODU
BIEDRĪBAS
VALDES
INFORMATĪVĀS
IZDEVUMS

2005.gada
MAIJS - JŪNIJS
Nr. 6 (74)
BEZMAKSAS

ŠAJĀ NUMURĀ

1. LMNA AKTUALITĀTES
2. LATVIJAS BRĪVO ARODBIEDRĪBU SAVIENĪBĀ
3. STARPTAUTISKA KONFERENCE ...
4. APSVEIKUMS JĀNIM GRABOVSKIM
5. LĪGO! LĪGO! LĪGO!

© Latvijas Meža nozaru arodu biedrība
adrese:
Brūjnieku ielā 29/31,
Rīgā, LV-1001
Tālrunis 7035946
fax 7035947
E-pasts:
lmnasim@lmna.lv
atbild. par izdevumu
A. Simansons
tālr. 7035941

Latvijas Meža
nozaru arodu biedrības

ZINĀS

AKTUALITĀTEs

MEŽA NOZARU ARODU BIEDRĪBĀ

18.maijā notika kārtējā informatīvā diena LMNA arodorganizāciju vadītājiem. Darba un veselības institūta līdzstrādniece Žanna Linnika klātesošas infor-

mēja par darba vides galvenajiem riska faktoriem kokapstrādē un mežizstrādē, īpaši akcentējot darba vides troksni un tā ietekmi uz cilvēka veselību, trokšņa riska novērtēšanu.

Galvenie riska faktori kokapstrādē ir troksnis, koka putekļi, ķīmiskās vielas, vibrācija, apgaismojums un mikroklimats. Kā uzsvēra lektore, troksnis ir joti būtisks riska faktors. Troksnis ir viens no stresa faktoriem, izraisa miega traucējumus, elpošanas izmaiņas, paaugstina asins spiedienu, bojā dzirdes šūnas un rada progresējošu vājdzīrdību. Ja trokšņa līmenis darba vietā sasniedz 80 dB, darbiniekam jāveic obligāta ikgadēja veselības pārbaude. Trokšņa līmenim sākot no 85 dB, katru gadu jāveic mērījumi ražotnēs.

LBAS eksperte sociālekonomiskajos jautājumos Irina Homko informēja klausītājus par to, ko pēdējā laikā arodbiedrības panākušas darbinieku sociālo inter-

esu aizstāvībā un kas tuvākā laikā nekavējoši jādara. Kā norādīja I. Homko, nekavējoši visiem arodbiedrību biedriem jāiesaistās aktivitātēs, vācot parakstus, lai Valdība paaugstinātu minimālo algu vismaz līdz 100 Ls mēnesī un ar nodokli neapliekamo minimumu līdz 40 Ls mēnesī.

LMNA priekšsēdētājs J. Spāre, vietnieks A. Simansons un sektora vadītājs Ā. Smildziņš informēja arodorganizāciju vadītājus par LMNA aktualitātēm.

23. un 31.maijā LMNA priekšsēdētājs J. Spāre un vietnieks A. Simansons tikās ar a/s "Latvijas Finieris" Valdes priekšsēdētāju, ģenerāldirektoru U. Bikki, arodorganizācijas GUP M. Bondari, uzņēmuma juridiskās daļas vadītāju S. Kleini un SIA "SAKS" izpilddirektori L. Gavariņu, lai risinātu jautājumu par darbinieku (arobiedrības biedru un viņu ģimenes locekļu) apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem uz 24 stundām, kā arī par citiem apdrošināšanas veidiem.

9.-10. jūnijā, Inčukalnā, LMNA organizēja mācību semināru "Jaunu biedru iesaistīšana arodbiedrībā". Seminārs bija organizēts a/s "Inčukalns Timber", "Swedwood Latvia" Ltd. un "Rettenmeier Baltic Timber Ltd." uzņēmumos strādājošajiem. Diemžel, uz šodienu sabiedrībai trūkst informācija par arodbiedrībām un tādēļ semināra mērķis bija informēt strādājošos par arodbiedrību lomu mūsdienu sabiedrībā, kas varētu veicināt jaunu arodorganizāciju izveidošanos un jaunu biedru piesaistīšanu.

Minētie uzņēmumi pieder ārvalstu investoriem, un tā kā Latvija jau gadu ir ES dalībvalsts, tad uz tiem attiecas visi

Semināra daļnieki uzmanīgi ieklausās Keneta Johansona stāstījumā par Zviedrijas arodbiedrību pieredzi , gatavs atbildēt uz jautājumiem Gunars Heas (sēz.)

ES pieņemtie normatīvie dokumenti. Tā kā "Swedwood Latvia" Ltd. mātes uzņēmums atrodas Zviedrijā, lai labāk izprastu arodbiedrības lomu globalizācijas apstākļos, kā galvenie lektori bija uzaicināti Zviedrijas Meža un Kokapstrādes arodbiedrības speciālisti Kenets Johansons un Gunars Heks (Zviedrijas "Swedwood"). K. Johansons pastāstīja par Zviedrijas radnieciskās arodorganizācijas darbu, uzņēmuma padomēm un koplīguma noslēgšanas procedūru. G. Heks informēja par noslēgto koplīgumu Zviedrijā starp "Swedwood" un arodbiedrību un kādus nosacījumus tas paredz. Semināra laikā notika aktīvas diskusijas un domu apmaiņas par darbu un darba apstākļiem un to atšķirībām uzņēmumos "Swedwood" Zviedrijā un Latvijā. Zviedru kolēģi bija pārsteigti par darba devēja savdabīgām izdarībām Latvijas "Swedwood" uzņēmumā. Zviedrijas kolēģi un "Swedwood Latvia Ltd." arodorganizācijas pārstāvji vienojās par ciešāku sadarbību turpmāk.

LATVIJAS BRĪVO ARODBIEDRĪBU SAVIENĪBĀ

ja "APLOKŠNU ALGU IEROBEŽOŠANA UN NELEGĀLĀS NODARBINĀTĪBAS SAMAZINĀŠANA". Diskusijā piedalījās Valsts iepēmumu dienesta galvenās nodokļu pārvaldes direktora vietniece Ināra Pētersone, Valsts Darba inspekcijas direktors Jānis Bērziņš, Labklājības ministrijas Darba departamenta direktore Ineta Tāre un vairāku nozaru arodbiedrību vadītāji, - arī LMNA priekšsēdētājs J. Spāre.

Jāatzīst, ka visnopietnāk šai diskusijai bija gatavojušies I. Pētersone, kas demonstrēja un komentēja viņas sagatavoto analītisku prezentācijas materiālu "VALSTS IENĀMUMU DIENESTA DARBĪBAS "APLOKŠNU ALGU IEROBEŽOŠANAS JOMĀ", ar sadaļām: 1) Statistika no VID iesniegtiem darba devēju pārskatiem "Zīpojums par valsts sociālās apdrošināšanas obligātājām iemaksām no darba pēmēju ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesi"; 2) LBAS pārstāvēto nozaru darba devēju statistika no VID iesniegtajiem pārskatiem "Zīpojums par valsts sociālās apdrošināšanas obligātājām iemaksām no darba pēmēju ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesi"; 3) VID nodokļu administrācijas nodokļu kontroles darba rezultāti; 4) Problēmas un priekšlikumi darba uzlabošanai.

Kā VID materiāla izskatās mežu nozare? Pēc VID datiem, mežsaimniecības un kokrūpniecības nozarē darbojas 2 542 uzņēmumi (juridiskās personas – darba devēji), no kuriem: 305 (12%) vispār neuzrāda darbiniekus un neaprēķina darba algu, 1223 (48%)

LMNA priekšsēdētāja vietnieks A. Simansons semināra dalībniekus iepazīstināja ar arodbiedrības lomu Latvijā, ar to, ko tā pēdējā laikā darījusi un tām aktualitātēm, ar ko jānodarbojas nozares arodbiedrībai tuvākā laikā. LMNA sektora vadītājs Ā. Smildziņš informēja par tām prasībām, ko nosaka Latvijas likumdošana darba aizsardzībā un par uzticības personu darba aizsardzībā ievēlešanu, viņu pienākumiem un izglītošanu.

LMNA vadība izsaka pateicību a/s "Inčukalns Timber" arodorganizācijas priekšsēdētajai E. Klimenko un "Swedwood Latvia Ltd." arodorganizācijas valdes priekšsēdētājam L. Lazdiņam par ieguldīto darbu semināra organizēšanā.

nas izdevumu segšanu veiktu valsts); noteikt darba devējam pienākumu ie-sniegā VID ziņas par darba pēmēju līdz darba tiesisko attiecību sākuma datumi, norādot ziņas par darba pēmēja slodzi (darba nedējas ilgumu (stundu skaitu)).

I. Tāre joti piesardzīgi izteicās par atbalstu identifikācijas karšu ie-viešanai un darba līgumu reģistrācijai Valsts darba inspekcijā. Problema var rasties apstākļi, kas maksās par identifikācijas karšu izgatavošanu un ieviešanu: - valsts vai darba devējs. Cita starpā tika uzteikta Latvijas arodbiedrību pārstāvju P. Krīgera un I. Homko ieguldījums Eiropas Ekonomiskās un Sociālās komitejas darbā.

J. Bērziņš piebildā, ka 2004 gadā Valsts Darba inspekcija saņemusi ap 3000 iesniegumu par nelegālo nodarbinātību. Izteica cerību, ka Inspekcijai izdosies pastiprināt savu kapacitāti, - 2005.gadā tiek apmācīti 22 jauni inspektori.

27.maijā notika Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) konference "Sociālais dialogs: problēmas un risinājumi". Konference veltīta 15. gadskārtai kopš LBAS dibināšanas. LMNA konferencē pārstāvēja K. Brūvele, Ā. Smildziņš, I. Šimica, A. Simansons un J. Spāre

Konferences ievadā LBAS priekšsēdētājs P. Krīgers norādīja, Latvijas arodbiedrību kustības priekšrocība ir viena vienota arodbiedrību centra saglabāšana, apvienojot 24 nozaru arodbiedrības. LBAS priekšsēdētājs P. Krīgers konferences dalībniekus informēja par arodbiedrību paveiktajiem un nepaveiktajiem darbiem 15 gados, kā arī par sociālā dialoga veidošanu un tā attīstību gadu gaitā gan ar Latvijas Darba devēju konfederāciju (LDDK), gan valsti.

no kreisās: I. Tāre, P. Kriegers un V. Gavrilovs Konferences prezidijā.

LDK prezidents **V. Gavrilovs** savā uzrunā uzsvēra, ka daudzi darba devēji atbilstoši nenovērtē tiešos materiālo vērtību radītajus – darbiniekus. Tas var novest pie tā, ka Latvija drīz paliks bez kvalificēta darba spēka. Un traģiskākais, ka valsts šā jautājuma risināšanā ir vienaldzīga. Tiešam, tieši to savā runā apstiprināja nākošā runātāja – Labklājības ministrijas Darba departamenta direktore **I. Tāre**, kura konferencē pārstāvēja valsti.

VAS "Latvijas dzelzceļš" generāldirektors **A. Zorgevics** un VAS "Latvenergo" Valdes priekšsēdētājs **K. Mikelsons** dalījās pieredzē par sociālo dialogu savu nozaru līmeni un kā risina kopīguma slēgšanas jautājumus ar savām arodbiedrībām. Runātāji uzsvēra, ka galvenā uzmanība tiek veltīta tiešā darba darītājam – darbiniekam, jo pretējā gadījumā uzņēmumi var palikt bez speciālistiem.

Vēl konferencē uzstājās Veselības aizsardzības ministrijas Valsts sekretāra vietnieks **R. Mucnijs**, kā arī LBAS dalīborganizāciju vadītāji: **A. Harbacēviča**, **Z. Semjonova** un **M. Tomsone**, kā arī Eiropas brīvo arodbiedrību konfederācijas (ETUC) konfederatīvais sekretārs **J. Niemees**.

1.jūnijā LBAS Valdes locekļi, t.sk. LMNA priekšsēdētājs **J. Spāre**, tikās ar Ministru prezidentu **A. Kalvīti**. Tikšanās laikā arodbiedrības uzsvēra Nacionālās trīspusējās sadarbības pa-

domes (NTSP) lomas palielināšanas nepieciešamību, lai šī institūcija tiešām klūtu par nopietnu un vērā pamamu, kuras viedoklis tiktu respektēts. Ministru prezidents savu iespēju robežās apsolījis apmeklēt NTSP sēdes un mudināt arī kolēgus ministrus aktīvi un nopietni pievērsties šīs trīspusējās sadarbības stiprināšanai, painītiesēties par NTSP kapacitātes stiprināšanas iespējām. Runājot par sociālā dialoga nozīmes akcentēšanu, arodbiedrības vairākkārt uzsvēra un norādīja uz to, ka sociālais dialogs ir ļoti nozīmīgs darbiniekiem, darba devējam un arī valstij. Un, jo attīstītāka valsts, jo nopietnākā līmenī darbojas sociālais dialogs. Lai sociālā dialoga nozīme Latvijā pieaugtu, nepieciešams skaidrs valsts vadītāju atbalsts un attieksme pret sociālā dialoga pozitīvo ieguldījumu valsts attīstībā.

Apspriežot nākamā gada budžeta veidošanu un arodbiedrību iespējamo līdzdalību budžeta prioritāšu noteikšanā un izvērtēšanā, premjers pauda pārliecību, ka nākošā gada budžeta sastādīšana būs ļoti smags un sarežģīts process, kurā apmierinātie diez vai būs.

Arodbiedrības norādīja, ka jau ilgstoši uztur spēkā prasību par minimālās darba algas un ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma paaugstināšanas nepieciešamību. Premjers atzina, ka Latvijā tā ir zemākā ES valstis, tomēr uzskata, ka minimālās darba algas celšana nevar klūt par pašmērķi. Pārrunājot Latvijas valsts vadītāja attieksmi un nostāju pret topošo ES darba laika direktīvu, kas nosaka, ka ir pieļaujama 48 darba stundu nedēļa, ieskaitot vīrsstundas, premjers pauda savu pārliecību, ka viņaprāt ir absolūti nepienemami ar likumu aizliegt kādam strādāt, ja viņš to vēlas.

2.jūnijā notika seminārs par sociālā dialoga veidošanu reģionos LBAS dalīborganizāciju un rajonu

arodcentru pārstāvjiem – Nodarbinātības valsts aģentūras rajonu Konsultatīvo padomju locekļiem. Latvijas Pašvaldību darba devēju asociācijas izpilddirektore **G. Lāce** klātesošos iepazīstināja ar pašvaldību lomu un tās iespējām nodarbinātības veicināšanā. Nodarbinātība ir netieša pašvaldību funkcija. Pašvaldības ir ieinteresētas darba tiesisko attiecību sakārtošanā, jo tas mazina sociālo spriedzi un dod pieaugumu pašvaldību budžetos.

Latvijas Pašvaldību savienības padomniece lauku attīstības un pagasta pašvaldību jautājumos **S. Sproģe** analizēja situāciju Latvijas laukos un pagastu pašvaldībās nodarbinātības jomā. Lai sekmīgi risinātu nodarbinātības jautājumus, pašvaldībām jāsadarbojas ar Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēm, iedzīvotāju grupām, uzņēmējiem un valsts amatpersonām. Jābūt izstrādātiem nodarbinātības pasākumu plāniem.

Par arodbiedrību lomu sociālā dialoga attīstībā reģionos pieredzē dalījās Liepājas konsultatīvās padomes (KP) pārstāvis **J. Neimanis**, Jelgavas KP pārstāvē **V. Valaine** un Valkas KP pārstāvē **V. Oleksenko**.

7.jūnijā notika sanāksme LBAS dalīborganizāciju vadītāju vietniekiem (nozari sanāksmē pārstāvēja **A. Simansons**) un speciālistiem. Sanāksmi vadīja LBAS priekšsēdētāja vietniece **L. Marcinkēviča**. LU Ekonomikas un vadības fakultātes profesors **A. Putniņš** (arī LU arodorganizācijas biedrs) sniedza priekšlasījumu par vadības psiholoģiju un vadīja praktiskās nodarbibas lēmumu pieņemšanas tehnikā. Kā norādīja profesors, tikai nepārtrauktī skaidrojot arodbiedrības lomu sabiedrībā, -ja nepieciešams, kaut vai desmitām reižu, Arodbiedrība iegūs to spēku, kāds ir Rietumeiropas arodbiedrībām, jo socialisms ir iedragājis tās būtību.

STARPTAUTISKA KONFERENCE "DARBINIEKU ORGANIZĒTĪBA UN DARBA KOPLĪGUMI"

(J. Spāre)

30. – 31.maijā, Jūrmalā, projekta "Informācijas, konsultāciju un līdzdalības veicināšana Igaunijas, Latvijas un Lietuvas rūpniecības un ceļniecības sektorā" ietvaros notika Ziemeļvalstu – Baltijas valstu starptautiska konference ar ļoti plašu pārstāvniecību: Igaunija (7 cilvēki), Latvija (9 : M. Tomsone, A. Puntuža, - Ceļnieku arodbiedrība, V. Parhomenko – Metālapstrādes nozares AB, R. Pfeifere – Industriālo nozaru AB, J. Grava – "Liepājas Metalurgs"AB, D. Koks – AB Latvijas metāls, J. Garaissils – AB "Enerģija", V. Rantiņš - Latvijas Mašīn-

būvniecības un metālapstrādes uzņēmumu asociācijas priekšsēdētājs, J. Spāre – LMNA); Lietuva (10), Dānija (3), Somija (5), Norvēģija (1), Zviedrija (4), Ziemeļvalstu rūpniecības federācija (5), Eiropas rūpniecības federācija (1). Darba kārtībā : 1. "Organizēšanās līmenis un kolektīvie līgumi industriālajos un ceļniecības uzņēmumos ar ziemeļvalstu investīcijām" (pētījums); 2. Baltijas darbaspēks ziemeļvalstis – kopīga rīcība strādnieku ekspluatēšanas un sociālā dempinga novēršanai (S. Heglunds –

NBTF Čīnīsekretārs, K. Velivāra - Zviedrijas ceļniecības nozares AB un M. Tomsone - Latvijas ceļnieku AB); 3. Darba tirgus attiecību "eiropeizācija" un iekļaušanās Eiropas darba padomes (EWC) tīklā (H. Kohs – Eiropas metālrūpniecības nozaru AB). 4. Sociālā dialoga un kolektīvā līguma attīstība (V. Rantiņš - Latvijas Mašīnbūvniecības un metālapstrādes uzņēmumu asociācijas priekšsēdētājs, A. Hobemāgijs – Igaunijas Enerģētikas nozares federācijas attīstības direktors).

Pietiekami interesants bija eksperta - **Marku Sippola** (Jūveskiles (Somija) universitātes doktorants) - prezentētais pētniecības materiāls "*Darbas pēka organizēšanās koeficients un koplīgumi celtniečības un ražošanas nozarēs Baltijas valstīs ar akcentu uz Ziemeļvalstu uzņēmumiem*", tādēļ par šeit minēto mazliet sīkāk., lai gan ne visur var piekrīt pētījuma autoram, īpaši, daļu iegūšanas metodikai un iegūto datu precizitātei.

Viena no pētījuma sadaļām bija veltīta Ziemeļvalstu ieguldījumam celtniečības un ražošanas nozarēs. Lai uzņēmumus uzskaitītu par ziemeļvalstu uzņēmumiem, kā galvenais kritērijs kalpo nosacījums, ka vismaz 50% šo uzņēmumu kapitāla nāk no Ziemeļvalstīm. Bez tam Ziemeļvalstīm ir vērā ņemama loma apakšuzņēmumu izveidē ražošanas nozarē Baltijas valstīs. Pēc Latvijas Attīstības aģentūras datiem, Latvijā 2003. gadā lielākie investori bijuši zviedri ar 14% no kopējām ārvalstu tiešajām investīcijām (ĀTI). Vācijas ieguldījums sasniedzis 12%, Dānijas - 11%, Somijas, Amerikas un Norvēģijas ieguldījums bijis pa 7%. Interesanti, ka atšķirībā no Igaunijas un Lietuvas, Latvijas ĀTI ir koncentrējušās uz nekustamo īpašumu - 24% no ĀTI ieguldījuma, tirdzniecībā - 17%, bet ražošanā

tikai 16% (tajā pat laikā Lietuvā ražošanas nozarēm tika 34% no kopējām ĀTI).

Pētījumi attiecībā uz darba spēka organizēšanās koeficientu un koplīgumu apjomu Ziemeļvalstu uzņēmumos veikti pamatojoties uz informācijas bāzi no 417 Igaunijas, Latvijas un Lietuvas uzņēmumiem. Informācija iegūta valstu attiecīgo sektoru arodbiedrībās un darba devēju asociācijas vai Ziemeļvalstu arodbiedrību konsfederācijās. Baltijas valstīs kopējais darbinieku organizēšanās koeficients ir 17%, bet tas nav sabalansēts pa ražošanas sektoriem un valstīm. Zemais organizēšanās līmenis sekojoši atspogulojās koplīgumu nodrošinājumā. Latvijā tikai 26% darbavietās tiek slēgti koplīgumi (privātajā sektorā - 19%, bet Ziemeļvalstu uzņēmumos - 13%). No visām jaunajām ES valstīm Lietuva un Latvija ir pēdējā vietā koplīgumu nodrošinājumā secinājumi no pētījuma:

1. Runājot par darbinieku attieksmi bieži tiek pieminētas bailes no darba devēja sankcijām par pieredību arodbiedrībai, -īpaši vecāka gadu gājuma darbinieku vidū. Tomēr bailes pazaudēt darbu var novest arī pie iestāšanās arodbiedrībā. Latvijai raksturīgi, ka galvenokārt tieši gados vecāki darbinieki ir arodbiedrības biedri.

2. Baltijas valstu arodbiedrību procesos pastāv divi jēdzieni – "veco" un "jauno" laiku arodbiedrības. Pirmais no tiem raksturīgs institūcijām, kas nodrošina darbiniekus ar ērtībām un sociālajiem pakalpojumiem, bet otrs – institūcijām, kas aizstāv darba intereses. Padomju Savienības arodbiedrību atstātās sekas vēl joprojām līdz zināmam brīdim gūst panākumus.

3. Darba devējiem ir radušās iespējas aizstāt arodbiedrības kā darbinieku pārstāvus ar jaunizveidotajām darba padomēm un ar strādnieku padomēm (EWC). Jau 1994. gadā Vaisers rakstīja: "Amerikas arodbiedrības cieta lielus zaudējumus ražošanā; Lielākajā daļā Eiropas valstu arodbiedrības ražošanas nozarē strauji progresēja, lai gan kopējais personu skaits, kas apvienojies arodbiedrībās, kritās. Arodbiedrības biedru skaita samazināšanās Amerikas ražošanas nozares uzņēmīmos, iespējams, ir saistīta ar darba devēju spēju radīt no arodbiedrībām brīvu vidi vai pat izveidot bez arodbiedrību vidi". Vaisera teiktais jāuztver - un ļoti nopietni - kā brīdinājums arī Latvijā, kur acīm redzams, ka uzņēmumiem ir visas iespējas šādi rīkoties, un kurās Ziemeļvalstu uzņēmumi ienāk ar savu intensīvo, uz brīvo darba tirgu orientēto, ražošanu.

Mūsu koleģis

Jānis Grabovskis 3. jūnijā

atrīmēja cienījamu dzīves jubileju!
Sveiks! Sveiks! Sveiks!

Sveicam:

Jāni Neimani, Jāni Bārtulu,

Jāni Grabovski, Jāni Steselu un visus,

visus Jānus – LMNA biedrus!!!

Līgo! **Līgo!**